

YRA muistio

Journalistiliiton kevätvaltuusto 2018

Yhdistysrakenteen uudelleenarviointivaliokunta YRA / Jussi Ahlroth

Yran lähtökohta

Yra eli Yhdistysrakenteen uudelleenarviointivaliokunta perustettiin valtuustokauden 2015–2018 alussa.

Valiokunta perustettiin osana puheenjohtaja Hanne Ahon käynnistämää uudistushanketta Liitto+. Hankkeen tavoitteena on parantaa jäsenten palvelua. Tässä isossa hankkeessa Yran tehtävä on ollut miettiä mitä yhdistystasolla voisi tehdä uudella tavalla niin, että liiton jäsen saisi parempaa palvelua.

Käytännön ongelmia

Keskeinen ongelma Yran toiminnassa oli, että hankkeesta vastaava virkamies vaihtui hallituskauden aikana, kun Marja Palmunen jäi eläkkeelle. Palmusta seurasi tehtävässä Simon Huldén. Tosiasia on, että Palmusen mukana lähti suuri määrä asiantuntemusta ja kokemusta yhdistyskentästä.

On myös myönnettävä, että luottamustehtävissä vapaaehtoisesti toimivien jäsenten voimin näin mittavaa hanketta ei ole ehkä sittenkään realistista toteuttaa.

Tämä olisi helpompaa, jos meillä olisi yksi yhteinen visio siitä, miten esimerkiksi yhdistysrakennetta kannattaisi uudistaa jäsenten eduksi. Tällaista visiota ei Yran toimintakautena ole syntynyt. Tästä seurauksena myös tekemisen into on kärsinyt. Kuten Simon Huldén asian on muotoillut, ”Ei ole löytynyt yhteistä kokonaisvaltaista energiaa, joka olisi vienyt hanketta eteenpäin”.

Tilanneanalyysi

Toimialan ja työmarkkinoiden muutos

Valiokunnassa oli vahvaa kriisitietoisuutta. Lähdimme siitä, että liiton on uudistuttava, jos se aikoo säilyä hengissä mediatoimialan ja yleisten työmarkkinoiden kovassa muutoksessa.

Pohdimme isoja kysymyksiä, kuten koko työehtosopimustoiminnan tulevaisuutta ja sitä miten voimme valmistautua sen muutoksiin yhdistysrakenteessa.

Tunnistimme, että ongelmia on. Heti alussa kävi kuitenkin selväksi, että valiokunnassa oli monia näkemyksiä tulevaisuuden kehityksestä. Pidimme olennaisena, että keskusteluja oli käynnissä. Näimme mahdollisuuksia kehitykselle.

Keskeistä meille oli myöntää, että SJL:n järjestö rakenne on historiallisen kehityksen tulos. Sellaisena se ei enää täysin vastaa jäsenkenttäämme, yrityksiä joissa jäsenemme työskentelevät eikä työehtosopimuksiamme.

Lähdimme siitä, että liiton rakenne ei saisi ainakaan estää toimintaa ja sen uudistumista, eikä jättää jäseniä palveluiden katveeseen.

Jäsenten epätasa-arvoinen asema

Tosiasia on, että jäsenemme eri yhdistyksissä ja eri osastoissa ovat erilaisessa asemassa liiton eri rakenteiden tarjoamien palveluiden suhteen.

Ensimmäinen kysymys on, saako jokainen jäsen jäsenmaksueuroillaan samanlaista jäsenpalvelua? Vastaus on – ei saa. Mitä tälle asialle voisi tehdä?

Toinen kysymys on aktiivisuus. Yksittäisten yhdistysten ja osastojen toiminta rakentuu merkittävässä määrin jäsenten aktiivisuudelle. Tämä on ay-liikkeen ”ikuisuuskysymys” – miten jäseniä aktivoidaan?

Kolmas kysymys ovat palvelut. Miten niitä tarjotaan eri puolilla Suomea, eri tasoilla?

Kysymys on siitä, miten raha, aktiivisuus ja palvelut jaetaan liiton kolmen toiminnan tason kesken – liiton toimiston, yhdistysten ja osastojen.

Omaisuus

Yhdistysten omaisuus ja sen käyttö on perinteisesti kohta, jossa rahankäyttö ei jakaudu tasapuolisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi lomamökkejä käyttää vain pieni osa jäsenistä, mutta monella yhdistyksellä ne ovat silti merkittävä osa omaisuudesta.

Ajatuksia keskusteluun

Osastojen vahvistaminen

Osastot ovat liiton toiminnan ytimessä. Työpaikoilla ja free-osastoissa tapahtuu ruohonjuuritason edunvalvonta ja yhteisöllisyys. Siellä myös konkretisoituu kirkkaimmin kaiken ay-toiminnan ongelma. Ihmisillä ei ole siihen aikaa.

Paikallisen sopimisen lisääntyminen on työmarkkinoiden selkeä ideologinen suunta. Paikallisten osastojen roolin vahvistaminen edunvalvonnassa on tärkeä kysymys.

Konsernikehitys kaupallisessa mediassa ja koko toimialan keskittyminen isoihin mediataloihin asettaa paineita meidän rakenteellemme ja sen mukaan tehtävälle edunvalvonnalle. Monesti konsernin työntekijöillä on enemmän edunvalvonnallista yhtäläisyyttä toisella puolella Suomea sijaitsevan saman konsernin työpaikan jäsenten kanssa, kuin oman maakunnan toisen mediatalon työntekijöiden kanssa.

Tässä on nähtävissä kolme tasoa: tes-taso, alueellinen taso ja mediayhtiötaso. Ongelmana on, että mediayhtiöiden rakenteet muuttuvat ajan myötä.

Tässä vielä oma erityinen ongelmansa ovat yhtiöt, joissa ei ole osastoa.

Varojen jakoperuste

Jotta palveluiden tarjonta olisi eri puolilla Suomea mahdollisimman tasapuolista, meidän pitäisi pystyä kannustamaan yhdistyksiä, joiden toiminta on vähäistä, näivettämättä niitä, joilla on paljon toimintaa. Varainjaon perusteiden uudelleenarviointi on tässä yksi keino.

Nyt yhdistykset saavat pääosan jäsenmaksuistaan jäsenmääränsä perusteella. Tämän lisäksi liitto on jakanut tarveharkintaista tukea. Voisiko yhdistyspalautuksista varata entistä suuremman osan tarveharkintaiseen tukeen?

Tämä olisi ajattelutavan muutos. Raha pitäisi ansaita joka vuosi. On perusteltua kysyä, onko tämä liian raskasta vapaaehtoisvoimin toimiville yhdistyksille?

Valtuusto voisi myös määritellä tietyn summan rahaa jaettavaksi tietyille alueelle vaikka malli olisikin tarveharkintainen. Se vastaavasti vähentäisi alueen yhdistysten yhdistyspalautusta, mutta takaisi sen, että tarveharkintamallissakaan alueiden ei tarvitsisi kilpailla varoista keskenään.

Rahoituksesta olisi varmasti mahdollista miettiä uudenlaisiakin malleja.

Työntekijöiden rooli

Asiamiehet, sihteerit ja muut palkatut työntekijät ovat tärkeässä roolissa yhdistystensä toiminnassa.

Yhdistyksistä HSJ:llä, RTLL:llä ja SFJ:llä on palkattua henkilökuntaa. Joissakin yhdistyksissä maksetaan sihteerille/asi miehelle palkkioperusteinen työkorvaus.

Vain osalla yhdistyksistä on työvoimaa. Käytännössä tämäkin on yksi jäseniä eriarvoiseen asemaan asettava tekijä. Pitäisikö yhdistysten työntekijöiden palveluiden jakautua tasapuolisemmin maantieteellisesti?

Päätöksenteon irrottaminen yhdistysrakenteesta

Tällä hetkellä liiton päätöksenteko on kytketty vahvasti yhdistysrakenteeseen. Liitto on käytännössä jäsenyhdistystensä yhteenliittymä.

Voisiko Journalistiliiton päätöksenteon irrottaa yhdistysrakenteesta? Käytännössä tämä tarkoittaisi esimerkiksi kysymystä, voisiko valtuuston koostumus määrittyä muuten kuin yhdistysten kiintiöiden kautta? Esimerkiksi Ruotsin liitossa demokraattinen päätöksenteko on erotettu yhdistysrakenteesta. Päätöksenteko toimii siellä vaalien kautta.

Voisiko SJL:n valtuuston valita vaaleilla ja tarjoaisiko tämä yhdistyksille mahdollisuuksia keskittyä enemmän jäsenten palvelemiseen muilla keinoilla?

Taloudellinen tuki fuusioille

Liitto voisi tukea yhdistysfuusioita. HSY:n ja SAL:in yhdistyminen HSJ:ksi vuonna 2016 oli liiton merkittävin yhdistysrakennetason uudistus sitten SFJ:n perustamisen vuonna 2005. Prosessi lähti yhdistyksistä itsestään.

Yhdistyksen lakkauttaminen on vaikeaa, sillä yhdistyksen pitää itse tehdä päätös siitä. SAL:in ja HSY:n kohdalla näin kuitenkin tapahtui.

Jos yhdistyskentän rakenteen yksinkertaistamista pidetään toivottavana suuntana, liitto voisi tukea tätä kehitystä. HSJ:n esimerkki näyttää, että yhdistymisestä ovat hyötynneet nimenomaan jäsenet. Palvelutarjonta on lisääntynyt merkittävästi siitä, mitä kaksi yhdistystä pystyivät tarjoamaan erikseen. Myös toiminta on kasvanut runsaasti.

Yhdistysten yhteistyö – onko rakenne lopulta ongelma?

Jo nyt tilanne on monilla alueilla se, että jäsen voi osallistua mihin vaan Journalistiliiton jäsenyhdistyksen järjestämään tapahtumaan.

Puheenjohtaja Hanne Aho on kysynyt, ajattelemmeko Yrassa ja muutenkin palvelujen kehittämisessä liikaa rakenteita. Jos ongelma on palvelujen epätasapuolinen jakautuminen, onko rakenteen muuttaminen oikea ratkaisu?

Tanskan ja nyt myös Ruotsin malli

Kevätvaltuustossa 2017 esittelimme teille kaksi hanketta. Ensimmäinen oli alueellisen yhteistyön kokeilu ja toinen ns. Tanskan mallin selvittäminen.

Tanskan mallin selvittämisen lisäksi voimme kohdistaa katseemme nyt myös Ruotsiin. Ruotsin liiton rakenne piireineen muistuttaa tällä hetkellä pitkälti SJL:n rakennetta. Ruotsin liiton kongressi päätti kuitenkin huhtikuussa 2018, että nykyiset piirijärjestöt (=kuten alueelliset yhdistykset meillä) lakkautetaan ja ne muutetaan valtakunnallisiksi osastoiksi (=kuten freet ja lähes kuten RTTL) tai vaihtoehtoisesti valtakunnallisiksi erityisyhdistyksiksi (=esimerkiksi lehtikuvaajat, meillä on näitä yhdistyksiä Suomessa useita, mutta ne eivät toimi Journalistiliiton yhteydessä).

Toimivat piirijärjestöt jatkavat siis toimintansa kuten aikaisemmin, vain nimi muuttuu. Ruotsin liiton rakenneuudistuksen esikuvana on ollut nimenomaan Tanskan Journalistiliiton rakenne sekä ajatus siitä, että järjestäytyminen perustuu jäsenen ammatilliseen kiinnostukseen eikä maantieteeseen.

Rakenne perustuu myös osin jäsenen omaan järjestäytymishalukkuuteen.

Ruotsin uudessa mallissa on mahdollista perustaa myös uusia erityisyhdistyksiä, jotka perustuvat jäsenten kiinnostukseen tiettyyn ammatilliseen aihealueeseen (esimerkiksi lehtikuvaajat). Jäsen voi kuulua moneen erityisyhdistykseen samaan tapaan kuin Tanskan liitossa. Tämän lisäksi Ruotsissa pyritään ottamaan alan muut yhdistykset vahvemmin mukaan toimintaan (kuten esimerkiksi Naistoimittajat ry ja Ruokatoimittajat ry.).

Koska Ruotsin Journalistiliiton rakenne muistutti hyvin paljon SJL:n rakennetta, meille on erittäin hyödyllistä seurata, miten muutos Ruotsissa etenee. Ruotsi on myös Suomen lailla maantieteellisesti laaja alue. Saamme varmasti paljon hyödyllistä tietoa, oppeja onnistumisista ja epäonnistumisista sekä malleja toimivista ratkaisuista. Nämä ratkaisut voivat hyvinkin auttaa meitä kehittämään Suomen Journalistiliittoa kohti tulevaisuutta.

Dansk Journalistforbund – Medier & kommunikation

Liittokokous → max. 560 edustajaa → kokoontuu joka toinen vuosi | Journalistiliiton hallitus → 15 jäsentä | Toimisto → n. 120 työntekijää

Piirit (alueellinen)

1. Storkøbenhavn og Bornholm
2. Øvrige Sjælland og Lolland-Falster
3. Syd- og Sønderjylland
4. Østjylland
5. Vestjylland
6. Nordjylland
7. Grønland
8. Fyn

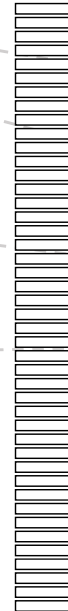
Erityisryhmät (ammattiin tms. liittyvät)

- FTV (televisio)
- FBO (av-kääntäminen)
- FOTO (valokuvaus)
- FLG (freelancerius)
- KOMM (viestiminen)
- O (järjestöryhmä)
- VIF (graafinen suunnittelu)
- BLOG (bloggaaminen)
- Mediastud (opiskeleminen)

Erityisyhdistykset (ammattiin liittyvät)

- PF (lehdistökuvaajat)
- Bladtegn (kuvittajat, pilapiirtäjät)
- Journalist (toimittajat)
- Ledere (johtajat, esimiehet ja siitä kiinnostuneet)

Osastot (työpaikoilla)

O-jäsen

I-jäsen

I-jäsen

piirin jäsen

työpaikkaosaston jäsen

Jäsen

- töissä tv-yhtiössä:
  - > FTV-ryhmän täysjäsen, eli organisaatiojäsen (O-jäsen)
  - > työpaikkaosaston jäsen
- kiinnostunut valokuvauksesta ja bloggauksesta:
  - > niissä ryhmissä intressijäsenenä (I-jäsen)

- työpaikka Fynissä
  - > sen jäsen (piirin jäsenyys määräytyy työpaikan mukaan (pl. työttömät ym. asuinpaikan mukaan)

Työsuhteinen maksaa

54 e/kk Journalistiliitolle
 + 3–7 e/kk piirille
 + 3–13 e/kk ryhmälle
 + 10e/kk konfliktirahastoon
 + työttömyyskassan 60e/kk
 = **n. 130–140e/kk**

Freelancer maksaa

54 e/kk Journalistiliitolle
 + 3–7 e/kk piirille
 + 3–13 e/kk ryhmälle
 + 10e/kk konfliktirahastoon
 = **n. 80–90e/kk**

Alennukset:

Tulot alle 2 800e/kk -> jäsenmaksu ja konfliktirahasto -50%

Opiskelija maksaa 10e/kk.

Kassajäsenyys on ilmainen. Opiskelijat päätöksenteossa kuten työsuhteiset.

Eläkeläinen maksaa 10e/kk.

Piirin jäsenyys on pakollinen. (3–7e/kk)

O-jäsenyys (=organisaatiojäsenyys) on pakollista joko työpaikkaosastossa, erityisryhmässä tai piirissä (näiden perusteella jakautuvat kongressipaikat) (3–13e/kk), muut jäsenyydet ovat valinnaisia (3–13e/kk). Liittokokousedustajat valitaan vaaleilla O-jäsenten organisaatioista.

Svenska Journalistförbundet

Servicebolaget
freelancereiden
palveluorganisaatio
+2 työntekijää

Liittokokous -> 111 edustajaa -> kokoontuu noin kolmen vuoden välein | **Journalistiliiton hallitus** -> 13 jäsentä | **Toimisto** -> 27 työntekijää

Piirit -> lakkautetaan

(alueelliset ja alakohtaiset)

1. Dagspress (päivälehdet Suur-Tukholman alueella)
2. Dalarna
3. Eken (ideologiset, poliittiset, ym.)
4. Frilans Riks (freelancerit)
5. Förlags (kustannustoimittajat)
6. Gotland (alueellinen)
7. Gävleborg (alueellinen)
8. Halland (alueellinen)
9. Jämtland (alueellinen)...
- ... 24. Östgota (alueellinen)

-> **voivat halutessaan muuttua**

-> **yhdistyksiä** tai

-> **osastoiksi**

Yhdistykset

(ammattillisella pohjalla toimivia yhteenliittymiä)

Esimerkiksi:

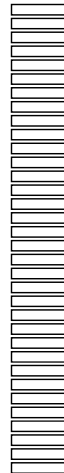
- tiedetoimittajat
- ruokatoimittajat
- lehtikuvaajat
- jne.

Lisäksi uusia yhdistyksiä perustetaan ja vanhoja houkutellessa mukaan.

- **Yhdistykset päättävät itse mahdollisesta jäsenmaksusta myöhemmin.**

Osastot = toiminnan perusta

(konsernissa, yrityksessä, työpaikalla, valtakunnallisina)

osaston jäsen

- **Osastojäsenyys on pakollista** (äänioikeus muodostetaan sen perusteella).
- Liittokokousedustajat valitaan vaaleilla vaalipiireistä (määritellään erikseen).

Jäsen (vielä kuvitteellinen)

-töissä paikallisessa lehdessä:
-> koska paikallislehti on konsernin osa, päätetty että osastona on konserni
-> kuuluu konsernin osastoon

Pohtii vielä liittyisikö tiedetoimittajiin.

Työsuhteinen maksaa

Journalistiliitolle tuloista riippuen
10-36 e/kk.

Freelancer maksaa

tuloista riippuen
10-41 euroa/kk
(sisältää pakollisen jäsenyyden Servicebolagetissa).

Opiskelija maksaa

25 e/vuosi. (Heillä 2 puhe- ja läsnäolo-oikeutettua liittokokouksessa.)

Eläkeläinen maksaa

10 e/kk. (Heillä 2 puhe- ja läsnäolo-oikeutettua liittokokouksessa.)

Yhdistyksille ja osastoille maksetaan jäsenmaksupalautuksia.

Työttömyyskassa ei ole sidottu jäsenyyteen.
Jäsenmaksu on 15 e/kk